

Årsmelding 2023

Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi

1. Sammendrag

I 2023 arbeidet NENT med revisjon av de forskningsetiske retningslinjene for naturvitenskap og teknologi. NENT har også hatt fokus på forskningsetiske aspekter ved kunstig intelligens. I tillegg har NENT bidratt til felles produkter i FEK.

2. Om utvalget

Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi (NENT) er del av De nasjonale forskningsetiske komiteene (FEK). FEK er et forvaltningsorgan for forskningsetiske spørsmål på alle fagområder. FEK er underlagt Kunnskapsdepartementet. Komiteenes overordnede samfunns mål er etisk god og ansvarlig forskning.

FEK omfatter også følgende komiteer og utvalg med et felles sekretariat:

- Den nasjonale forskningsetiske komité for medisin og helsefag (NEM)
- Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH)
- Nasjonalt utvalg for gransking av uredelighet i forskning (Granskingsutvalget)
- Nasjonalt utvalg for vurdering av forskning på menneskelige levninger (Skjelettutvalget)

NENT er et faglig uavhengig (jf. forskningsetikkloven § 3) og rådgivende organ for forskningsetiske spørsmål. NENTs ansvarsområde er forskningsetisk virksomhet innen naturvitenskap og teknologi, industri-, landbruks- og fiskeriforskning, samt de deler av bio- og genteknologisk forskning som ikke dekkes av medisin.

NENT består av [13 medlemmer og to varamedlemmer](#) med fagkompetanse i naturvitenskap, teknologi, etikk og jus. Komiteen har ett lekmedlem. Komitémedlemmene blir oppnevnt av Kunnskapsdepartementet etter innstilling fra Norges forskningsråd. En oppnevningssperiode går over fire år og hvert medlem kan sitte i komiteen to perioder.

3. Årets virksomhet

3.1 Kort om virksomheten

I 2023 avholdt NENT fire ordinære komitémøter (15.2., 23.-24.5., 18.9., 22.11.). Møtet i mai ble kombinert med institusjonsbesøk på Havbruksstasjonen i Tromsø, Torskeavlssstasjonen, Nofima og UiT – Norges arktiske universitet.

NENT har i 2023 arbeidet med revisjon av de forskningsetiske retningslinjene for naturvitenskap og teknologi. Retningslinjene ble sendt på høring til forskningsinstitusjoner i Norge i mars, med høringsfrist i august. Det kom 24 høringsinnspill.

NENT var representert ved komitéleder og sekretariatsleder på årets ENRIO-kongress i Paris, med innlegget *Ensuring legitimacy in developing guidelines for research ethics in science and technology – experiences from Norway*, og workshopen *National guidelines for institutional self-governance in a European context*.

Komitéleder deltok i november i Kunnskapsdepartementets delegasjon til San Francisco i samarbeid med Justis- og beredskapsdepartementet med kunstig intelligens som tema. Komitéleder holdt 13. desember innlegg om «AI, Research Ethics and Guidelines», Forum for vitenskapsteori, UiO.

NENT, ved sekretariatsleder, har ellers fortløpende besvart henvendelser og gitt veiledning i forskningsetiske spørsmål.

3.2. Sentrale spørsmål i 2022

NENT har i 2023 hatt særlig fokus på forskningsetiske aspekter ved kunstig intelligens.

NENT har også i 2023 arbeidet med revisjon av de forskningsetiske retningslinjene for naturvitenskap og teknologi. Sentrale temaer i revisjonen har vært:

- forskningens frihet og uavhengighet,
- kunstig intelligens og muliggjørende teknologier,
- bruk av dyr i forskning,
- åpenhet og interessekonflikter,
- andre aktørers (samarbeidspartnere, oppdragsgivere og finansiørers) medansvar.

3.3 Arrangementer

NENT arrangerte en sesjon om forskningsetikk og kunstig intelligens under den årlige konferansen til Norwegian Artificial Intelligence Research Consortium (NORA) 6. juni. NENT arrangerte 30. oktober et åpent webinar om samme tema, med forsker og forfatter Brian Christian og professor Olle Häggström fra Chalmers tekniska högskola i Göteborg.

NENT har bidratt i planlegging og gjennomføring av fellesarrangementer i FEK: årskonferanse 14. februar, Forskningsetisk forum 19. september, åpent møte med SIKT 2. november og lederforum 23. november.

NENT har også bidratt med planlegging og deltakelse på to møter i Samarbeidsutvalget for FEK.

3.4 Produkter

NENT har jobbet med de forskningsetiske retningslinjene for naturvitenskap og teknologi, som blir ferdigstilt i 2024. Medlemmer fra NENT har også bidratt med revisjon og nyskriving av tekster til Forskningsetisk bibliotek (FBIB).

NENT har bidratt til flere felles høringsinnspill fra FEK:

- til NOU 2022:11, personvernkomisjonens rapport *Ditt personvern – vårt felles ansvar*
- til ny lov om beskyttelse av norsk forsvarsteknologi og sikkerhetsgraderte patenter
- om NOU 2023:5 *Den store forskjellen. Om kvinners helse og betydningen av kjønn for helse*
- til forslag om endringer i offentleglova
- til Forskningsrådets rolle og funksjoner
- til regjeringens arbeid med å øke FoU i næringslivet

Sekretariatsleder har deltatt i FEKs prosjekt for å utarbeide en veileder for institusjonenes arbeid med forskningsetikk. Veilederen ble lansert i september 2023.

3.5 Informasjon, opplæring og deltakelse i samfunnsdebatten

Sekretariatsleder har hatt følgende bidrag på eksterne arenaer:

Forskningsetikk: prinsipper og utfordringer, Institutt for biovitenskap, UiB	30.1.
Møte i Eurec	10.2.
NARMA-konferansen	21.-22.3.
Ph.d. supervisor seminar, Fakultet for teknologi og realfag, UiA	9.5.
Presentasjon av forskningsetiske retningslinjer, Veterinærinstituttet	25.5.
Møte med Tekna etisk råd	30.5.
Kronikk om selvplagiat, Khrono	28.6.
Møte med forskningsutvalget og forskningsetisk utvalg, NMBU	31.8.
NERQ Education and Research Quality – Expanding the Network	20.9.
Møte med NIBIOs forskningsstab	25.9.
Forskningsetikk for kandidater og veiledere, Fakultet for landskap og samfunn, NMBU	9.11.
Møte om etiske retningslinjer i samarbeid med privat sektor, NMBU	28.11.
Møte med TENK (Finland) om retningslinjer og vurdering av forskning innenfor naturvitenskap og teknologi	4.12.